

PONOVNO RAZMATRANJE HILOVIH KRITERIJUMA: POVEZIVANJE ISTORIJSKIH OSNOVA I SAVREMENIH EPIDEMIOLOŠKIH IZAZOVA

Nenad Ljubenović¹, Vladimir Nikolić²

¹Vojnomedicinska akademija, Institut za epidemiologiju, Beograd

²Univerzitet u Beogradu, Medicinski fakultet, Institut za epidemiologiju, Beograd

SAŽETAK

Procena uzročnosti ima suštinski značaj za epidemiološka istraživanja i pruža okvir za razumevanje odnosa između izloženosti i zdravstvenih ishoda. U svom čuvenom radu iz 1965. godine sir Ostin Bradford Hil predložio je devet kriterijuma za procenu uzročno-posledičnih veza. Ovi kriterijumi – jačina veze, konzistentnost, specifičnost, vremenska povezanost, biološki gradijent, prihvatljivost, koherentnost, eksperiment i analogija – i dalje predstavljaju osnovne principe moderne epidemiologije. Međutim, njihova primena znatno se razvila u skladu s napretkom naučnih saznanja, statističkih metoda i dostupnosti podataka. Ovaj rad ponovo razmatra Hilove kriterijume u kontekstu savremenih izazova i mogućnosti u istraživanjima javnog zdravlja. Istražuje suptilne veze između uzročnosti i kvantifikacije rizika, posebno kod hroničnih i multifaktorskih bolesti, gde je direktna uzročnost teško dostižna. Kroz istorijske i savremene primere, u radu se ilustruje trajna relevantnost i prilagodljivost Hilovog okvira. Osim toga, naglašava se značaj eksperimentalnog i opservacionog dizajna, integracije naprednih analitičkih tehnika za simulaciju randomizovanih ispitivanja, kao i potreba za balansiranjem između pridržavanja utvrđenih principa i otvorenosti prema novim otkrićima. Ponovnim sagledavanjem Hilovih kriterijuma, u ovom radu se ističe njihova korisnost prilikom snalaženja u složenim uzročnostima u brzo razvijajućem naučnom okruženju.

Cljučne reči: epidemiologija; uzročnost; povezanost; procena rizika.